

Verslag ontwikkelgesprek Pedagogiek Haagse Hogeschool 21 november 2023

Aanwezig:

Barbara Roemers, voorzitter visitatiecommissie
Dorien Maassen, lid visitatiecommissie
Wouter Reith, lid curriculumcommissie
Annemarie Soeteman, lid curriculumcommissie
Nick Swanepoel, teamleider
Elly Taal, opleidingsmanager
Laura van de Vendel, onderwijskundig adviseur faculteit SWE
Mariska Alblas, teamleider roostering en planning (verslag)

Afwezig:

Els Rodenburg en Simon Oostra (ziek, leden van de curriculumcommissie)

Vooraf opgestelde vragen:

- Borgen eindniveau: vierogen principe, duidelijkheid in beoordelingsformulieren
- Flexibilisering in voltijd en werken met leeruitkomsten.

Elly heet iedereen welkom bij het ontwikkelgesprek naar aanleiding van de visitatie van Pedagogiek. In dit gesprek bespreken we mogelijke verbeteringen vanuit een ontwikkelperspectief.

Naast bovenstaande vragen, komen er wellicht nog andere onderwerpen aan de orde. We hopen dat het een open gesprek wordt waarin ook ruimte is voor doorvragen en -praten.

Barbara geeft aan dat Dorien en zij de onderwerpen een beetje verdeeld hebben, Dorien is namelijk ervaringsdeskundige over leeruitkomsten, dus zij zal vragen daarover voornamelijk beantwoorden.

Dit verslag is opgebouwd in een vraag- en antwoord vorm, onderverdeeld in de besproken onderwerpen. Soms is de volgorde van het besprokene aangepast, om de vragen over een bepaald onderwerp bij elkaar te houden.

Borgen eindniveau stage / vierogen principe

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Vaak bij accreditaties komt het punt van het vierogen principe terug. Hoe kunnen we dit beter borgen, zonder (veel) extra docenten te besteden? Is het inzetten van externe gecommiteerden als tweede beoordelaar misschien een oplossing?

Antwoord leden visitatiecommissie

Er zijn een paar opties. Eén daarvan is de stagebegeleiders uit het werkveld tot formele examinatoren te benoemen. Dit is echter een dure oplossing (o.a. i.v.m. verplichte scholing), waar de stagebedrijven aan mee moeten (willen) werken, en die bij een hoog verloop van stagebegeleiders nog duurder en lastiger wordt.

Alternatief is om een onafhankelijk iemand vanuit de eigen organisatie de (eind)verslagen te laten lezen. Bijvoorbeeld een andere stagedocent. Dat kost dan wel wat meer uren, maar is wel minder tijdsintensief. Bij voorkeur niet iemand die op de werkplek zit of de desbetreffende student begeleidt, want dan zijn er weliswaar vier ogen, maar is geen van de beoordelaars echt onafhankelijk.

Gecommitteerden zijn geen oplossing, omdat zij doorgaans niet bij alle studenten ingezet worden. Een deel van de studenten hebben dan namelijk maar één beoordelaar, en een deel twee. Alleen voor die laatste groep is het vierogen principe dan geregeld.

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Een onafhankelijk iemand de eindverslagen stage mee laten lezen zorgt voor nog meer druk aan het eind van het jaar. Zou borging na afloop ook een optie zijn, zodat hier lering uit getrokken kan worden voor de groep die volgt?

Antwoord leden visitatiecommissie

Nee, want borging achteraf is een taak die expliciet hoort bij de examencommissie. Elke student moet rechtvaardig beoordeeld worden; als er alleen na afloop een check wordt gedaan, die niet meer van invloed is op het resultaat, kan dat betekenen dat een student ten onrechte wel of geen diploma krijgt.

De ruimte onderaan het beoordelingsformulier is heel klein (alleen een handtekening lijkt voldoende). Wellicht kan deze ruimte wat groter gemaakt worden (dat nodigt meer uit om er iets mee te doen) en kan hier een korte instructie worden toegevoegd over wat daar moet worden ingevuld. Het is een mooie plek voor feedback op de totstandkoming van het oordeel. Dat wat al goed gaat bij Proeve van startbekwaamheid (afgekort tot Proeve) 2 en 3 (Onderzoekend vermogen en Professionele Vorming) moet nu ook nog vertaald worden naar Proeve 1 (Afstudeerstage).

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Binnen de opleiding vormen de eindverslagen en -gesprekken samen het cijfer voor de stage. Is het voldoende als alleen het verslag volgens het vierogen principe bekeken wordt, maar het gesprek niet?

Antwoord leden visitatiecommissie

Het format van het beoordelingsformulier van Proeve-2 (Onderzoekend vermogen) stuurt nu goed in de beoordeling; je *moet* als beoordelaar in de linker- of rechterkolom iets invullen. Als zoiets bij de stage ook zou kunnen, dan ziet de tweede lezer de criteria waarop de beoordeling is gebaseerd en of de beoordeling op de juiste manier tot stand is gekomen. Dat is dan al een hele mooie verbetering. Voorwaarde is wel, dat de formulieren dan altijd volledig worden ingevuld.

Wanneer wordt gewerkt met leeruitkomsten (LUK's), vormen déze in de beoordeling het uitgangspunt. Het proces van (bijvoorbeeld) de stage moet dan onderdeel zijn van de leeruitkomst en wordt daar ook beoordeeld. Dat zit dan als het goed is in de LUK en is daarmee beter te beoordelen. Bij het gebruik van leeruitkomsten voor de stage is het belangrijk om in de formulering rekening te houden met wat de studenten nu precies moeten behalen; de stage-uren of de leeruitkomst(en)? Het is hiermee echt een omslag in denken over de beoordeling van stage (en andere vakken). Het gebruik van leeruitkomsten kan de kwetsbaarheid van beoordeling door het stagebedrijf beter ondervangen. Uiteindelijk heeft ook een eerste beoordelaar niet altijd grip op hoe het er echt op de stageplek aan toe gaat (bezoeken zijn tenslotte momentopnames).

Werken met leeruitkomsten (LUK's)

Naar aanleiding van voorgaand thema is het thema leeruitkomsten verder besproken en uitgediept.

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Wat zijn de ervaringen met het werken met LUK's? Hoe zorg je voor een goede relatie tussen studielast en studiepunten? Hebben jullie tips voor ons?

Antwoord leden visitatiecommissie

Het is van belang om de LUK's goed te formuleren; wat verstaan we eronder; hoe werkt het bij de doelgroep? Voer het gesprek met studenten en leg uit dat één keer iets doen of laten zien, niet altijd hetzelfde is als beheersing. Ook haalt de ene student een leeruitkomsten (of onderdelen daarvan) sneller dan de ander.

Bewijsvoering is in het gebruik van LUK's heel belangrijk: hoe laat je als student zien dat je de LUK behaald hebt. Er is in principe meer vrijheid voor de student, maar je moet ze ook helpen. Het niveau van de LUK en wat je wilt zien, moeten goed beschreven zijn. De vorm kan vrij zijn, als ze maar aantonen wat er in de LUK staat. Bij deeltijd kun je leerwegaafhankelijk werken, maar de vraag is of je dat in de voltijd ook moet willen. Voltijdstudenten zijn een andere (vaak jongere) doelgroep. Die hebben meer behoefte aan binding met de opleiding en kunnen wellicht een andere mate van zelfstandigheid aan.

Flexibilisering voltijd onderwijs

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

De Haagse Hogeschool wil vanuit de nieuwe onderwijsvisie toe naar eenheden van 5 EC of meer, waarbij studenten hun eigen route mogen kiezen/samenstellen. Onze worsteling daarbij is dat de doelgroep jonge mensen zijn, die veel sturing nodig hebben.

Antwoord leden visitatiecommissie

Duidelijkheid is belangrijk (ook bij de deeltijd). Bij de voltijd kan flexibilisering ook in de vrijheid hoe ze een LUK behalen zitten; hoe worden ze de pedagoog die ze willen zijn? Iedere student kan zijn eigen kleur aan de opleiding geven.

Je kunt denken aan een afbouw van sturing: in het eerste jaar meer en dan steeds minder. Belangrijk hierbij is dat er voldoende contactmomenten zijn en er aandacht is voor studentbinding.

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Zijn jullie (bij Peagogiek NHL - Stenden) gaan werken aan leren-leren en zelfregulerende vaardigheden? Zijn studenten hierin begeleid?

Antwoord leden visitatiecommissie

Voor studenten is het in het begin best onduidelijk (ze zijn vanuit hun vooropleiding iets anders gewend). Bij het eindniveau hebben ze er veel profijt van, ze kunnen er dan zelf wat meer inhoud aan geven. Werk bij de lagere leerjaren niet met al te grote eenheden (later kan dat wat groter). Er mogen eigenlijk geen criteria bij een LUK staan die voorschrijvend zijn, het moet niet weer een opdracht worden zoals wij het zien.

Voor sommige docenten is deze nieuwe manier van werken ook lastig, hier is scholing voor nodig. Ook kalibratie, evaluatie en overleg zijn belangrijk om deze nieuwe manier van werken te laten slagen.

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Hoe ga je de Body of Knowledge borgen als studenten zelf hun opleiding mogen "samenstellen"? Hoe doen jullie het bij vaardigheidsvakken (we hebben hier nu een participatieplicht)?

Antwoord leden visitatiecommissie

Dit is een eeuwige discussie, de LUK moet dan zo gedefinieerd zijn, dat je het niet zonder de training kan behalen. En als dat toch kan, dan is dat dus ook goed en de participatieplicht daarmee niet nodig. Vanaf jaar 2 kun je de aanwezigheidsplicht meer loslaten. Zet in het eerste jaar de toon; zorg er ook voor de niet-verplichte vakken/lessen voor dat ze onmisbaar zijn. Werken met LUK's betekent niet dat er geen kennis meer mag worden getoetst.

Bij een “grabbelton” aan vakken/eenheden zijn er accreditatierisico’s op het gebied van samenhang binnen het curriculum. De propedeuse moet strak ingericht zijn. Studenten vinden het ook prettig als ze medestudenten hebben die dezelfde vakken volgen. 30 EC is een erg grote eenheid die krijg je als geheel slecht gevalideerd. Het is van belang om te kijken wat voor jullie de ideale eenheid is.

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

We voelen tegenstrijdigheid tussen zelf een route kiezen en de *sense of belonging* van de student. We vinden een learning community belangrijk. Hebben jullie tips voor ons, hoe hiermee om te gaan?

Antwoord leden visitatiecommissie

Pedagogiek is een vormend beroep, studenten moeten zichzelf ontdekken. Persoonlijke ontwikkeling lukt bijna alleen door ze bij je te hebben, ze te kennen. Wij hebben ze nu altijd in vaste groepjes bij elkaar (minimaal een jaar lang), voor professionele- en persoonlijke ontwikkeling. Ze leren zo ook “lezen” bij anderen wat er speelt.

We raken steeds meer studenten vroegtijdig kwijt aan het werkveld, dus wij moeten nadenken over hoe we ze binnen houden. Denk na over hoe je eenheden ook gemakkelijk in het werkveld kan aanbieden (als microcredentials). Investeer in contact met de werkgevers, om de loyaliteit naar de opleiding toe te vergroten. Werkgevers moeten zich realiseren dat ze zichzelf in de vingers snijden; bijscholing wordt steeds belangrijker. Als je dan toch naar LUK’s gaat, neem dit dan meteen mee.

Je zou ook kunnen overwegen de structuur van je opleiding aan te passen op de vroege uitstroom: een AD (Associate Degree) - bachelor-structuur ligt dan bijvoorbeeld voor de hand. In 2 jaar in voltijd AD en de laatste twee jaar in deeltijd. Kijk dan wel goed naar de groep die *niet* na twee jaar al direct het werkveld in kan, ook die groep moet je goed bedienen. Ook een 3-jarige opleidingsvariant (Nederlandstalig) zou een optie kunnen zijn. Overigens is dit geen oplossing voor vroege uitstappers.

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Hoe is het niveau bij de deeltijd opgebouwd?

Antwoord leden visitatiecommissie

Eerst is er een Propedeusejaar, daarna wordt er leerweg onafhankelijk getoetst Daardoor zijn de eindtermen niet precies gelijk (discussie met CvB). Dus alle LUK’s worden met 4 ogen en BKE afgetoetst.

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Hoe ondersteunen jullie studenten bij het leren-leren?

Antwoord leden visitatiecommissie

We hebben een atelier studiesucces; hierin helpen de 2^e jaars studenten helpen de 1^e jaars studenten. We geven ook extra cursussen m.b.t. leren-leren aan studenten, op vrijwillige basis; taal is bijvoorbeeld altijd onderdeel hiervan. Verder moet je LUK’s goed analyseren en bekijken wat zij betekenen voor de student. Ze hebben vaak hulp nodig bij de vertaalslag. Als docent moet je uitleggen dat er een grotere zelfstandigheid, maar ook vrijheid, ligt bij de student, en waarom we daarvoor kiezen.

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Voor docenten is het vaak lastig om achterover te leunen. In hoeverre blijven er nog verplichtingen bestaan?

Antwoord leden visitatiecommissie

In jaar 1 komen studenten nog 2 dagen verplicht naar school. Dan werken ze aan opdrachten. Ook bereiden ze zelf hun lessen voor; het is goed hiermee een gezamenlijke verantwoordelijkheid te creëren. In jaar 2 hebben ze een werkverplichting, en gaan ze 1 dag per week naar school. Je moet goed uitleggen waarom je de studenten bij elkaar wilt hebben. Het vraagt echt een andere manier van lesgeven. We sturen graag een overzicht op van ons curriculum, zodat jullie je er een beter beeld van kunnen vormen. En jullie zijn altijd welkom om langs te komen.

Double degree / gezamenlijke propedeuse PED-Pabo

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

Opze opleiding heeft nu alleen een voltijd, Pabo en Social Work hebben ook deeltijd/duaal. We willen graag toe naar een double degree voor Pabo-Pedagogiek. De timing is daar op dit moment echter niet goed voor, maar er is wel geld om onderzoek te doen naar een gezamenlijke propedeuse als eerste stap. Met deze gezamenlijke propedeuse hopen we de instromers die eigenlijk Pabo willen doen maar geen toelatingstoetsen, te kunnen bedienen, in de hoop dat er meer uitstroom naar Pabo gaat.

Antwoord leden visitatiecommissie

Bij ons moeten ze eerst hun propedeuse halen en daarna start pas het gezamenlijk traject, dat duurt dan nog 4 jaar. Deeltijd pabo zou je winst kunnen zijn. Voltijd-routes zijn vaak moeilijker te vervlechten. We hebben er bewust voor gekozen om de toelatingstoetsen aan het begin te laten halen. Bij uitval moeten ze terug kunnen naar PED. Houd rekening met een risico op een kannibaliserend effect op de pabo. Tot slot zijn we met koepels (en MBO) in gesprek of we leerpraktijken kunnen opzetten waar we de drie beroepen naast elkaar kunnen laten bestaan.

Rondvraag

Vraag vanuit de opleiding Pedagogiek

De HHS zet in het nieuwe instellingsplan in op flexibilisering. Bijvoorbeeld een vak dat in meerdere opleidingen gebruikt zou worden (en dus vanwege de uitwisselbaarheid overal evenveel EC is). Maar jullie hadden hier wisselende ervaringen mee. Waarom is dit niet gelukt bij jullie?

Antwoord leden visitatiecommissie

Iedere opleiding is toch weer net anders. Vooral voor kleine opleidingen is het interessant om aan te sluiten bij andere opleidingen. Als grote opleiding heb je eigenlijk zelf voldoende volume om het binnen een opleiding te organiseren. Scholing moet juist wel met andere docenten, dat is heel leerzaam. Wat soms wel lukt om gezamenlijk te organiseren zijn de vakken die "boven het curriculum hangen", bijvoorbeeld taalles.

Opmerking Barbara

Het minorenonderwijs is tijdens dit gesprek niet aan de orde geweest, daar werd tijdens de visitatie wisselend door studenten over gesproken. De examencommissie kan hierbij helpen, als zij vindt dat sommige minoren eigenlijk op geen enkele manier bijdragen aan het realiseren van een of meer beoogde leeruitkomsten,, dan kan je op basis daarvan het gesprek met het CvB voeren over de ruimte die de opleiding graag wil hebben om het volgen van bepaalde minoren te ontmoedigen dan wel verbieden. Als grote opleiding heb je soms best wat beweegruimte bij dit soort vraagstukken.

Alle deelnemers vonden het een prettig, waardevol gesprek en hebben er veel uit kunnen halen; zowel antwoorden, als vragen waarmee we zelf binnen de organisatie weer mee aan de slag kunnen.

Elly dankt alle deelnemers voor het fijne en lerende gesprek.